Náučný chodník Kyslinky – Zadná Poľana – Kyslinky

Kraj:	Banskobystrický kraj
Okresy:	Zvolen, Banská Bystrica a Detva
Geomorfologická jednotka:	Poľana
Geologická jednotka:	sopečné pohorie
Chránené územia:	Chránená krajinná oblasť Poľana, národná prírodná rezervácia (NPR) Zadná Poľana, prírodná rezervácia Pralesy Slovenska – Poľana a chránený areál Dolná Zálomská
Prístup:	bus Hrochoť a pešo 10,5 km (s prevýšením 245 m a klesaním 100 m) po žltej a modrej turistickej značke nahor Hrochotskou dolinou; resp. autom z Hrochote (11 km) či Očovej (18 km)
Východisko:	Hrochoť, Kyslinky, rázcestie M, Z a Ž turistickej značky
Trasa:	Hrochoť, Kyslinky (765 m n. m.) – Zálomská – chata Dudáš – NPR Zadná Poľana – sedlo Priehybina (1 270 m n. m.) – Poľana (1 458 m n. m.) – turistické rázcestie Horský hotel Poľana (1 250 m n. m.) – sedlo Príslopy (956 m n. m.) – Kyslinky
Dĺžka, prevýšenie:	16,9 km, prevýšenie 800 m (možnosť skrátenia – 8,5 km, prevýšenie 230 m)
Čas prechodu:	7 h (skrátený okruh 3 h)
Počet zastávok:	17 (skrátený okruh 9)
Náročnosť:	stredne náročná až náročná trasa (dĺžkou a prevýšením)

Zameranie chodníka: prírodovedné, kultúrno-historické, environmentálne

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Trasa je súbežná postupne s modrou, červenou a žltou turistickou značkou. V skrátenej verzii trasy je úsek Zálomská – sedlo Príslopy na lesnej komunikácii medzi modrou a žltou turistickou značkou bez značenia.

Rok otvorenia: 1998, 2013 a 2018 obnova

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: ŠOP SR, Správa Chránenej krajinnej oblasti Poľana, ul. J. M. Hurbana 20, 960 01 Zvolen, tel. 045 / 5334 834

Poznámky: (1) Vo východisku trasy na Kyslinkách je parkovisko. (2) Tri informačné panely sa v teréne vyskytujú dvojmo – stoja na krátkom aj na úplnom okruhu. (2) Texty na informačných paneloch sú okrem slovenčiny a angličtiny aj v maďarčine. (3) Názov náučného chodníka je na celej trase náučného chodníka uvedený jediný raz len v prvej vete na informačnom paneli 1.

Upozornenie: V území náučného chodníka je hojný výskyt medveďov.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je pre svoju dĺžku a prevýšenie na terénne vyučovanie vhodný len v obmedzenej miere.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Kyslinky. Pôvodne lesnícka osada východne od Hrochote, jedno z mála zachovaných unikátnych lesníckych sídiel na Slovensku. Osada v nezvyčajnom amfiteátrovom závere doliny Hučavy – erózno-denudačne preformovanej kaldere s priemerom 6 km v centre niekdajšieho neogénneho stratovulkánu Poľana – vznikla pri horárni v súvislosti s výstavbou úzkokorozchodnej lesnej železnice na zvážanie dreva v rokoch 1904 – 1906. Trať s rozchodom 760 mm, dlhá 23 km s trasou Vígľaš – Očová, píla – Hrochotský mlyn – Bugárová – Bátová – Kyslinky – Polianka fungovala do roku 1975. Žilo tu asi 70 stálych obyvateľov a počas sezóny ďalších okolo 200 lesných robotníkov. Zachované sú viaceré objekty (horárne, zvyšky mostných konštrukcií, telefónny domček a pôvodný dom uhliara), zrušenú železničnú trať nahradila asfaltová komunikácia. V súčasnosti je tu sídlo lesnej správy, časť budov sa využíva na rekreáciu, je tu križovatka turistických značených trás. Osada Kyslinky bola vyhlásená za významné lesnícke miesto.

Chránený areál Dolná Zálomská. Chránené územie vyhlásené v masíve Poľany juhovýchodne od Kysliniek v roku 2000 na ochranu mozaiky mezofilných lúčnych a mokradných spoločenstiev v závere dolinky jednej zo zdrojníc Hučavy. Mimoriadna diverzita rastlinných spoločenstiev na malej ploche je tu podmienená rôznorodosťou stanovištných podmienok, najmä vlhkostným gradientom a expozíciou. Územie s druhovo bohatými prameniskovými, slatinnými a stredne vlhkými lúčnymi spoločenstvami je udržiavané zachovaním pôvodného spôsobu obhospodarovania – najmä pravidelným ručným kosením.

Z významných rastlín sa tu vyskytujú: páperník pošvatý (*Eriophorum vaginatum*), zvonček hrubokoreňový (*Campanula serrata*), vstavač mužský (*Orchis mascula* ssp. *signifera*), vstavačovec májový (*Dactylorhiza majalis*), ostrica predĺžená (*Carex elongata*), škarda odhryznutá (*Crepis praemorsa*), bielokvet močiarny (*Parnassia palustris*) a vemenník dvojlistý (*Platanthera bifolia*). Areál je súčasťou väčšieho územia európskeho významu Poľana a rovnomenného rozľahlého chráneného vtáčieho územia (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Prírodná rezervácia Pralesy Slovenska – Poľana. Jedna z početných častí (lokalít) hromadného chráneného územia Pralesy Slovenska, vyhláseného v roku 2022, chrániaca pralesy a ich zvyšky v južnom a východnom okolí Kysliniek v piatich izolovaných areáloch, od severu priliehajúcich k areálu národnej prírodnej rezervácie Zadná Poľana (pozri samostatné heslo). Vďaka kráľovskej ochrane zostávala prevažná časť lesov Poľany až do 16. storočia nedotknutá alebo len nepatrne ovplyvnená, neskôr boli lesy miestami narušené pastvou dobytka a ťažbou dreva. V najnižších polohách sú vyvinuté jedľovo-bukové kvetnaté lesy. Okrem buka a jedle sa ďalšie dreviny vyskytujú len ako prímes (smrek, javor horský, jarabina vtáčia…). Na skeletnatých lokalitách sú vyvinuté lipovo-javorové sutinové lesy. Priemerný vek porastov je okolo 180 – 230 rokov, pričom jednotlivé najstaršie stromy dosahujú až 400 – 450 rokov a majú mohutný obvod – jedľa a buk 430 cm, smrek 410 cm, javor horský 450 cm, jaseň štíhly 290 cm, brest horský 280 cm, jarabina vtáčia 176 cm. Rezervácia je súčasťou rozľahlého chráneného vtáčieho územia Poľana (je súčasťou sústavy Natura 2000).

Národná prírodná rezervácia Zadná Poľana. Rozsiahle chránené územie severne od Detvy vyhlásené v najvyšších polohách geomorfologického celku Poľana v roku 1953 na ochranu jeho plošne najväčšieho zachovalého pralesa v oblasti vrcholov Predná Poľana (1 367 m n. m.) a Poľana (1 458 m n. m.) a ďalších lesov v rámci komplexu lesných porastov bukového až smrekového lesného vegetačného stupňa, na ktoré sú viazané rastlinné a živočíšne spoločenstvá typické pre lesné ekosystémy Poľany. Biodiverzitu územia zvyšujú lúčne enklávy a rašelinové biocenózy. Cenným je výskyt horských a pre pralesy typických druhov rastlín a živočíchov, napr. ďubníka trojprstého (*Picoides tridactylus)*, fúzača karpatského (*Pseudogaurotina excellens*) či machu kyjanôčky zelenej (*Buxbaumia viridis*). Rezervácia je súčasťou územia európskeho významu Poľana a rovnomenného rozľahlého chráneného vtáčieho územia (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000). Veľkou časťou rezervácie prechádza turistická značená trasa.

Prírodná rezervácia Pod Dudášom. Chránené územie východne od Kysliniek v závere Hrochotskej doliny na severnom svahu Poľany vyhlásené v roku 1980 na ochranu fragmentu pôvodných lesov. Rezervácia je súčasťou rozľahlého chráneného vtáčieho územia Poľana (je súčasťou sústavy Natura 2000).

Prírodná pamiatka Bátovský balvan. Drobné chránené územie v masíve Poľany pri ceste z Hrochote na Kyslinky vyhlásené v roku 1964 na ochranu osamoteného skalného útvaru – mohutného bloku s rozmermi 14 × 8 m z neogénneho andezitového aglomerátu skotúľaného na dno Hrochotskej doliny. Ten sa zo strmého skalnatého svahu najužšieho úseku doliny Hučavy, ktorá v týchto miestach prerezáva vysokú obrubu niekdajšej kaldery stratovulkánu Poľana, uvoľnil mrazovým zvetrávaním. Na východnej strane balvanu vidno veľkú vulkanickú bombu hruškovitého tvaru. Pamiatka je súčasťou rozľahlého chráneného vtáčieho územia Poľana (je súčasťou sústavy Natura 2000).

Prírodná pamiatka Jánošíkova skala. Chránené územie vyhlásené v masíve Poľany západne od Kysliniek v roku 1964 na ochranu zvislej 20 – 50 m vysokej skalnej steny v rámci strmého svahu v zúženom úseku doliny Hučavy, v ktorom prerezáva vysokú kalderovú obrubu neogénneho stratovulkánu Poľana. V stene budovanej andezitovým aglomerátom sú pozorovateľné vulkanické lapilly a bomby spojené tufovým tmelom. V jej spodnej časti sa mrazovým zvetrávaním vytvorila asi 12 m dlhá jaskyňa Abčiná (Jánošíkova jaskyňa), kedysi obývaná (nálezy keramických črepov). Pamiatka je súčasťou územia európskeho významu Poľana a rovnomenného rozľahlého chráneného vtáčieho

územia (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Chránená krajinná oblasť (CHKO) Poľana. Rozsiahle chránené územie vyhlásené v roku 1981 za účelom ochrany neživej prírody, rastlinných a živočíšnych spoločenstiev a tiež charakteru unikátnej krajiny v oblasti jednej z najväčších vyhasnutých sopiek v Európe, ktorá je zároveň najvyšším sopečným pohorím na Slovensku (kulminuje výškou 1 458 m n. m.). Centrálnu časť územia tvorí mohutná priehlbina – kaldera –, ktorá vznikla prepadnutím sa stien sopečného krátera pozdĺž zlomov a následnými erózno-denudačnými procesmi. Na svahoch bývalého treťohorného stratovulkánu – t. j. sopky, ktorá vznikla navŕšením striedavo na seba sa ukladajúcich vrstiev masívnych lávových prúdov a menej spevnených a neodolných tufov a tufitov – ležia skalné útvary (mnohé vyhlásené za chránené územia) rôzneho pôvodu. Napr. Kalamárka, Melichova skala a stena vodopádu Bystré sú zvyškami andezitových prúdov, ktoré odolali erózno-denudačnému rozrušovaniu. Iné, napr. Bátovský balvan alebo Jánošíkova skala, predstavujú relatívne odolné andezitové brekcie či aglomeráty, t. z. lapilly, bomby a bloky spojené tufovým tmelom, odhalené erózno-denudačnými procesmi či selektívnym zvetrávaním na strmých svahoch, niekedy skotúľané na dno kaldery. V masíve Poľany je jedinečná – inde na Slovensku sa nevyskytujúca – sieť potokov: na vonkajších svahoch pohoria je excentrická (toky sa rozbiehajú na všetky strany) a na vnútorných svahoch kaldery koncentrická (toky sa zbiehajú stredu do potoka Hučava). V rozsahu výškového rozpätia okolo 1 000 m sa v CHKO vyskytujú na relatívne malom území teplomilné aj horské druhy rastlín a živočíchov. Osobitosťou je vrcholová smrečina na Zadnej Poľane, ktorá sa nachádza na najjužnejšom okraji svojho pôvodného areálu v Západných Karpatoch na andezitovom podklade. Z chránených druhov rastlín sa tu vyskytujú napr.: soldanelka uhorská, žltohlav európsky, chvostník jedľovitý, kukučka vencová, rosička okrúhlolistá, kosatec sibírsky; z vtáčích druhov: orol krikľavý, výr skalný, kuvičok vrabčí, ďateľ bielochrbtý; stálym obyvateľom je medveď, vlk aj rys. CHKO je od roku 1990 biosférickou rezerváciou UNESCO, patrí do chráneného vtáčieho územia Poľana, a v jej hraniciach ležia viaceré územia európskeho významu (Poľana, Horná Zálomská, Koryto, Kopa a i.) (posledné dve kategórie tvoria sústavu Natura 2000).

Názvy informačných panelov

1. Chránená krajinná oblasť Poľana. Biosférická rezervácia
2. Geológia a geomorfológia
3. Maloplošné chránené územia
4. Lesné dreviny
5. Využívanie územia
6. Vtáctvo
7. Prírodné lesy – pralesy Poľany
8. Rastlinstvo
9. Geológia a geomorfológia
10. Zadná Poľana
11. Mokrade
12. Bezstavovce
13. Živočíšstvo
14. Lesy
15. Nelesné spoločenstvá
16. Vodstvo
17. Poľovníctvo
18. Živočíšstvo
19. Bezstavovce
20. Spoločný projekt cezhraničnej spolupráce

Žiaden informačný panel v teréne neobsahuje názov náučného chodníka (ten je uvedený jediný raz, a to v prvej vete na informačnom paneli 1).

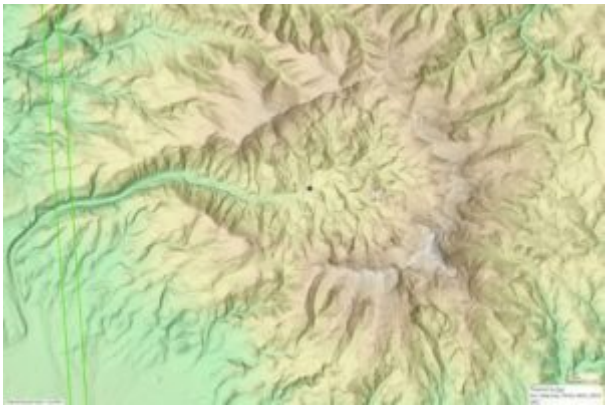

Kyšlinky
Přísnotice
Poříčí
N

MAPY.CZ